

BAKONYI ISTVÁN

Ünnepek és hétköznapiak

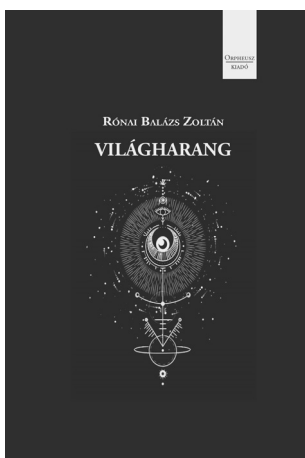
RÓNAI BALÁZS ZOLTÁN: VILÁGHARANG

Különösen szép cím és borító. A költő, prózaíró és szerkesztő új kötetének élén. A „világharang” valamiféle ünnepélyességet sejtet. Azt írják róla, hogy egyfelől nagyszabású alumínium harang tervezete volt a meghíúsult budapesti világkiállítás alkalmára. Mindenesetre a hétköznapiakon felülemelkedési szándék is meghúzódhat mögötte.

A Rónai-líra persze kevésbé ünnepélyes, bár sok-sok fölemelő pillanattal gazdagított. A személyes hang és az intimitás az ismertetőjegyei közé tartozik. A hátlapra írt két sor is ezt tükrözi: „Rám gondolj és kezdj el sietni / az elgémberedett csodák közt”. S benne rejlik valamiféle feszültség is a különös jelző segítségével. Mint ahogy az egész kötetben találunk erre bőszegesen példát. Már a nyitó írás, a kötetcímet viselő verspróza befejezése is ilyen: „...Csak birtokában boríthat egy alkony, mint szarvasbogár röptének mély hangja, a sűrűben éhes turistaként eltévedve, hogy húsz év múlva észre vedd: nem vezett el semmi.” Szól a világ szűkebbé s a dolgok semmivé válásának gondjáról.

Kedvenc műfajában, az *anzix*ban fogalmazza meg leggyakrabban mondandóját. Lírai képeslapok sorában. Erős vizualitással, varázsos pillanatok felmutatásával, néhol kötött, másutt szabadabb formában. Ír a társ adta biztonságról, az apró pillanatokról. Gyakori motívumai: éj, hold, eső, ősz, évszakok, alkony. Gazdagítja a családi lírát is. Nemes egyszerűséggel, találó képekkel, fontos tételmondatokkal. Az utóbbira egy példa: „...az életem, mint telepített erdő...” (*Selfie*) Mindezt a szabályossággal hozza párhuzamba. Másutt kontrasztokat találunk verseiben, vagy

Orpheusz Kiadó
Budapest, 2022
88 oldal, 2500 Ft

éppen erőteljes impressziókat. A hétköznapi elemeket emeli föl a lírai magasba, és van úgy, hogy József Attilára emlékeztető részletekkel. „...A fák múltó hegyére görbül / a fagy, ritkás fátyol mögött. / Lomhán az éj nagy marka szűkül, / egy pillepalack falnak zörög...” Versvilága háttérében a változó közérzetre is ráismerhetünk. Pl. ezen a helyen: „Az ablakon vízcseppek. / Le-futnak, újak verődnek / helyükbe. Micsoda spleen, / micsoda szomorúság / ül ma a bútorainkon!...” (*Esőnap*) S ha nem is világfájdalom ez, az azért látszik, hogy a csüggedtség kap itt hangot a versben. Általában igaz ezekre a művekre, hogy a borongós hangulatok líráját láthatjuk bennük. Miképpen jelenünk sem szűkölködik az efféle hangulatokban...

Távolabbról akár a Nyugat kései hatásait is fölfedezhetjük Rónai Balázs Zoltán költészetében. Persze a két világháború közötti irodalom a mai elemek fölhasználásával íródik tovább. Közhelymentesen és egyéni hangon. S a már említett, a társhoz szóló sorok hasonlóképpen erről tanúskodnak. „...Rám gondolj és kezdj el sietni / az elgémberedett csodák közt, / fogd össze magadon a képem, / mind közelebb a konvektorrácsához...” (*Ablakkal, ágygal. Verának*).

S az anzixok folytatódnak. Leírja a „lassacskán esteledés” állapotát az egyikben, a modern, „plázás” bordalban, az *Alkonyi anzixban*. Sokszor találkozzunk nála a képi megjelenítés jó példáival. Pl. az „elvirágzott rét” rajzával. Így lesz sorsábrázolás a vers, a borongós élet hatásával. Persze nem mindenütt ostromolja a magaslatokat, de vannak magaslatok. Figyel a világ apró dolgaira, legyen az akár egy hangya. Aztán a parányi elemek felnőnek, rokonszenve átváltoztatással.

Másutt a színek játékát figyelhetjük meg, „magyar tájakon magyar ecsettel”, vagy éppen mindezek egyiptomi változataival. Eszünkbe jutnak Radnóti razglednicái, természetesen a tragikum oly méretű jelenléte nélkül. Vagy éppen Babits *Messze...messze...*-féle képeslapjai. Egyébként is: Rónai kötődik a hagyományhoz, ám mindez csupán kötődés, és semmiképpen sem utánpótlás. Különös érzéke van ahhoz, hogy a szépet és a rútat megjelenítse ezekben az anzixokban. Epikus elemeket is használ, többek között a „fia-versekben” (*Botondka úszni tanul, Botondka kitarja karját*). A család értéként jelenik meg világképében.

Az én időmben című „második könyvben” még személyesebb a hang, még személyesebbek az anzixok. Fölerősödik benne a közéletiség, méghozzá nyersen, az ellentmondások szülte erővel. Néhol naturalisztikus elemeket is találunk a versekben. Azt is mondhatjuk róla, hogy alanyi költészet tárgyias-sággal fűszerezve. Tovább gazdagítja a „választékot”, hogy használja költőnk az ősi arab formát, a kászidát. A sajátosan időmértékes, rimes költemény hagyományát, persze némi avantgárd beütéssel. A formabontásról így ír: „...ez csak / félig kászida, szimplán nem vacakoltam / mértékkel, csak ahogy jött, épp belefutva, / mint véletlen a rég látottba az utcán...” (*Kászida*) Hasonló

formában örökíti meg a mai költő léthelyzetét, amihez az is hozzátartozik, hogy lázad eme létezés árnyai ellen. Ebben van elődje, hogy csak a *Ladányis* sorait említsük, egyben megidézvén a már-már elfeledett Ladányi Mihályt, aki nyomasztó körülmények között halt meg 1986-ban. Ebbe a sorba tartozik a *Nem vers* is, a maga provokatív jellegével, záró akkordjával: „...Azóta / elteltek az évek és / azt mondják, nem is volt / Rendszerváltás. / Nem baj, barátaim! / Cserébe ez meg nem vers.”

És szembeszegül a gondolkodás nélküli világgal, őszinte hangon, láttele-tet adva a korról, amelyben él, a „kvízfejű” országban. Ám a végkifejlet így szól: „...és Én se / kötöm fel magam, hanem dolgozom.” Vagyis: ma is érvényes a madáchi végszó...